

WICEPREZES RADY MINISTRÓW
Minister
Spraw Wewnętrznych i Administracji

Warszawa 2 kwietnia 2006 r.

Ludwik DORN

BMP-0724-2248-2248a/06/RC

Pan
Bogdan BORUSEWICZ
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Nawiązując do pisma z dnia 23 marca 2006 r. (sygn. BPS/DSK-043-169/06) przekazującego oświadczenia Senatora RP Pani Jadwigi Rudnickiej złożone podczas 7. posiedzenia Senatu RP w dniu 16 marca 2006 r. w sprawie *referendum lokalnego oraz kwestii działalności wójtów (burmistrzów, prezydentów miast)*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Działalność samorządu terytorialnego podlega ocenie z punktu widzenia zgodności z prawem. W tych ramach na działalność jednostek samorządu terytorialnego mogą wpływać władczo, obok regionalnych izb obrachunkowych, jedynie wojewodowie oraz Prezes Rady Ministrów. Umieszczeniu organów nadzoru w strukturach władzy publicznej towarzyszy odpowiednie przyporządkowanie instrumentów nadzoru. O ile wojewodowie oraz regionalne izby obrachunkowe (jako organy terenowe) są uprawnieni do bieżącej oceny oraz ewentualnego wiążącego wpływania na działanie samorządu terytorialnego – to Prezesowi Rady Ministrów przypisane zostały najbardziej dotkliwe środki nadzoru o personalnym charakterze, których ewentualne zastosowanie nie pozostaje bez wpływu na byt organów gmin, powiatów lub samorządu województwa. Dokonywanie oceny działań samorządu terytorialnego jest więc immanentną cechą organów nadzoru, jednak zakres dozwolonej ingerencji w działalność samorządu, a co z tym idzie i katalog dopuszczalnych instrumentów nadzorczych, wytyczają obowiązujące przepisy prawa. Odpowiednie ramy systemowe w tym zakresie tworzą obok Konstytucji RP również samorządowe ustawy ustrojowe [tj. ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.); ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.); ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.)], a także Europejska Karta Samorządu Terytorialnego (Dz. U. z 1994 r. Nr 124, poz. 607).

Relacje, które powstają na gruncie obowiązującego prawa między organami nadzoru a jednostkami samorządu terytorialnego nie powodują, iż mieszkańcy pozbawieni zostali kontroli oraz wpływu na działalność władz lokalnych. Pomimo, iż organy nadzoru oddziałują na samorząd wyłącznie przy uwzględnieniu kryterium legalności, to w pozostałym zakresie władze samorządowe poddawane są bieżącej ocenie przez członków wspólnot na rzecz których działają i przed którymi ponoszą odpowiedzialność polityczną. Idea samorządności

opiera się na przyznaniu obywatelom tworzącym daną korporację samorządową decydującego głosu w podejmowaniu rozstrzygnięć ich dotyczących, gdyż to mieszkańcy stanowią pierwotny podmiot władzy lokalnej. Rozdzielność oraz wzajemne dopełnianie się systemów, które służą kontroli i wpływaniu na zachowanie jednostek samorządu terytorialnego wyraża się w tym, iż z jednej strony funkcjonuje wyspecjalizowany system nadzoru sprawowany przez państwo, z drugiej zaś, mamy do czynienia z instrumentami prawnymi, które umożliwiają wspólnotom samorządowym oraz poszczególnym obywatelom kontrolę działalności samorządu oraz wiążące wpływanie na jego zachowanie. Wspomnieć chociażby należy o dostępie do informacji publicznej, czy też o możliwości odwoływania organów jednostek samorządu terytorialnego w drodze referendum lub wzruszania przed sądem administracyjnym aktów organów gmin, powiatów lub województw samorządowych. Pomijanie aktywności obywatelskiej i oparcie się w tym zakresie jedynie na nadzorze sprawowanym przez instytucje państwowe należy uznać za kolidujące z ideą społeczeństwa obywatelskiego i zasadą subsydiarności.

Rozwiązania, które zostały wprowadzone na mocy ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 175, poz. 1457) stanowiły z jednej strony reakcję na doniesienia o tzw. „rządzeniu z za krat” przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, z drugiej strony zasady dotyczące ważności referendum w sprawie odwołania organów jednostek samorządu terytorialnego dostosowane zostały do aktywności mieszkańców. Od nowej kadencji samorządu, m.in. w przypadku aresztowania osoby sprawującej funkcję organu wykonawczego gminy, jego zadania i kompetencje przejmie zastępca wójta (burmistrza, prezydenta miasta) lub osoba wyznaczona przez Prezesa Rady Ministrów. Istotne zmiany dotyczą również materii regulowanej ustawą z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. Nr 113, poz. 984 z późn. zm.). W nowej kadencji samorządu dotychczasowa zasada, według której o ważności referendum (bez względu na jego przedmiot) decyduje osiągnięcie co najmniej 30% frekwencji – w przypadku referendum w sprawie odwołania organów jednostek samorządu terytorialnego – zostanie zastąpiona rozwiązaniem, które odwołuje się do liczby głosujących przy wyborze danego organu. Nie jest jednak wymagane, aby frekwencja w referendum (dla jego ważności) osiągnęła jej poziom w dniu wyborów. Wystarczy, aby w głosowaniu wzięło udział nie mniej niż 3/5 biorących udział w wyborze odwoływanego organu. Choć faktem pozostaje, iż ilość ważnych referendum w obecnej kadencji nie była wysoka (wg danych, które gromadzi Państwowa Komisja Wyborcza w 91 referendach odwołano 7 wójtów i burmistrzów oraz 4 rady gmin – co stanowiło nieco ponad 12 %) to z oczywistych względów ocena funkcjonowania nowych rozwiązań będzie możliwa dopiero po nadchodzących wyborach samorządowych, gdy będą stosowane w praktyce przez okres umożliwiający przeprowadzenie obiektywnej analizy.

2 poniedziałek

MINISTER
Spraw Wewnętrznych i Administracji

w. z. *Arkadiusz CZARTORYSKI*
Sekretarz Stanu

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych i Samorządowych
w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.